

Hr Allar Jõks,
Eesti Vabariigi Õiguskantsler
Tõnismägi 16
15193 Tallinn
14.01.2002

Eesti Kirikute Nõukogu A V A L D U S

‘Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse’ (RKSS) §§ 5 ja 6 ning ‘Kriminaalkoodeksi’ (KK) § 126 ja ‘Karistusseadustiku’ (KS) §§ 125-128 põhiseadusele vastavuse kontrollimiseks.

Kõrgesti austatav õiguskantsler härra Allar Jõks

Eesti Kirikute Nõukogu (EKN), olles mures sündimata laste elude hävitamise pärast Eestis ja mujal, püüdes mõista, millistelt alustelt lähtuvad seda võimaldavad seadused ning leides, et vastav seaduslik alus ei ole selge, esitab Eesti Vabariigi õiguskantslerile käesoleva järelepärimise.

1. Vastuolu põhituum

EKN-i arusaamise kohaselt püütakse ‘Eesti Vabariigi põhiseaduse’ (PS) ja rahvusvaheliste lepetega, millega EV on ühinenud või ühinemas¹, kaitsta maksimaalselt iga inimese võõrandamatuid põhiõigusi (peame siinkohal silmas eelkõige õigust elule), mis tulenevad ainult tema inimeseksolemisest, mitte sekundaarsetest tunnustest (soolised, rassilised, rahvuslikud, usulised, sotsiaalsed ja muud). Samas näivad RKSS §§ 5 ja 6 (neist tulenevalt ka mitmed teised antud seaduse paragrahvid) ning KK § 120 (KS §§ 125-128) piiravat nende õiguste kehtivust või eeldavat nende eiramise lubatavust.

---

¹ Inimõiguste ülddeklaratsioon
Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt
Lapse õiguste konventsioon
Euroopa Nõukogu konventsioon inimõiguste ja põhivabaduste kaitseks
Inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon

EKN-i arvates on vastuolu allikaks inimese mõiste juriidiline määratlematus. Seadusandja näib olevat lähtunud seisukohast, et inimõigused ei laiene inimlootele. Teiselt poolt peetakse vajalikuks inimloote kasvavat kaitsmist prenataalsel arenguperioodil ja 'Karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas' põhjendatakse seda just inimloote õigusega elule: "Kuriteoga rünnatav õigushüve on inimloote eluõigus"². Samas tundub õigusteadlaste seas puuduvat selles osas üksmeel. Seisukohad varieeruvad loote inimeseksolemise eitamisest: "Kaitstav õigushüve on inimese elu, mis algab sünniga ja lõpeb surmaga"³ (Jaan Sootak) kuni inimloote tunnistamiseni "veel sündimata inimeseks"⁴. Nende vahele jääb õigusteadlaste arvamus, kes peavad inimest tekkivaks järk-järgult ja seostavad sellega tema kasvava õigusliku kaitsmise⁵ (Robert Alexy). Samas ei ole nende positsioonide esindajate seisukohad järjekindlad ja loogiliselt sidusad. Nii võidakse tunnistada, et loode ei ole inimene kuid on inimelu kandja: "Teisalt on loode inimelu kandja, inimelu on aga puutumatu, ei kuulu kellelegi ning kellelgi ei ole õigust seda hävitada"⁶ (Jaan Sootak); "Asjaolu, et hävitatav loode on inimelu kandja, ei ole teaduslikult vaidlustatav"⁷ või, pidades loodet veel sündimata inimeseks ja mõõndes tema tervise kahjustamise võimalikkust, tunnistatakse elavaks ainult sündiv või sündinud inimene⁸; lõpuks ka Robert Alexy, kuigi väites, et inimene tekib prenataalsel etapil järk-järgult, räägib temast kui "tulevasest elust"⁹.

Pidades inimest inimeseks eostumise hetkest, ei lähtu EKN ainult usulistest ja teoloogilistest tõekspidamistest, vaid tugineb ka üha selgemale ja laialdasemale teaduslikule konsensusele, mille põhipunktid on järgmised:

- 1) Antud inimest määratlev kogu geneetiline informatsioon on kohal eostumise hetkest. Sellele informatsioonile ei lisandu inimese järgneva elu jooksul enam midagi peale toidu, hapniku ja keskkondlike mõjude.
- 2) Eostumise hetkest alates ei ole viljastunud munaraku näol tegemist enam ema keha osaga vaid sellest geneetiliselt erineva iseseisva organismiga, ehk uue inimesega, kes on kuni sündimiseni küll emaga kehaliselt seotud, aga seda mitte tema kehaosana.

---

² Karistusseadustiku eelnõu prg 136 selgitus

³ Jaan Sootak, "Isikuvastased kuriteod", 1998, lk. 31, p. 4.1

⁴ Karistusseadustiku eelnõu seletuskiri; Õigusleksikon, 2000

⁵ *Dr. jur.* Robert Alexy, "Juridica", 2001, "Põhiõigused Eesti põhiseaduses", lk. 80, p. 9.1.1.2

⁶ Jaan Sootak, *op.cit.*, p. 3.2

⁷ Jaan Sootak, *op.cit.*, p. 3.4

⁸ Karistusseadustiku eelnõu seletuskiri; Õigusleksikon, 2000, märksõnad "inimene", "elav inimene", "inimloote kahjustamine"

⁹ *Dr. jur.* Robert Alexy, *op.cit*

3) Eostumisest alates areneb uus tekkinud organism oma seesmise geneetiliselt determineeritud programmi alusel, läbides erinevad arengufaasid üherakulisest olekust eostumisel kuni küpse täiskasvanuni ja vanurini. Sündimine on vaid üks, kahtlemata väga oluline sündmus arenguliste muutuste reas, millel ei ole midagi tegemist inimsuse kui sellise tekkimisega, küll aga mõningate füsioloogiliste süsteemide funktsioneerimise ümberkorraldumisega ja sotsiaalsete suhete tõusmisega uuele tasemele (mitte nende tekkimisega).

4) Pre- ja postnataalse arengu käigus toimub inimisiku järkjärguline küpsemine. Kuigi isik ei ole samastatav organismiga, ei ole ta taandatav ka psüühilisele või sotsiaalsele aspektile. Inimene on üks tervik oma erinevate aspektidega. Bioloogiline küpsemine on aluseks isikulisele küpsemisele ning inimisiku avaldumine toimub tema keha ja selle funktsioonide kaudu.

Laialdasele teaduslikule konsensusele osutab ka *The New Encyclopedia Britannica*: "*A human individual arises through the union of two cells, an egg from the mother and a sperm from the father*"¹⁰; "*A new individual is created when the elements of potent sperm merge with those of a fertile ovum, or egg*"¹¹.

2. Inimene, loode ja elu Eesti seadustes ja rahvusvahelistes lepetes

Pretendeerimata probleemistiku ammendavale käsitlemisele, mis eeldaks õigusteadlaste põhjalikku tööd, osutame alljärgnevalt mõningatele ebajärjekindlustele ja mõnede vastuoludele ja/või nende selgitustes/tõlgendustes lootealise inimese eluga seotud küsimustes.

2.1 Põhiseadus ja rahvusvahelise lepped

PS § 16 sätestab: "Igaühel on õigus elule. Seda õigust kaitseb seadus. Meelevaldselt ei tohi kellelki elu võtta."

Tõlgendades sõna "igauks" inimese tähenduses, sätestatakse siin iga inimese õigus elule, selle õiguse riigipoolne kaitsekohustus ning keeld seda meelevaldselt võtta. Antud sätte kohaldamise ulatus sõltub eelkõige mõiste "igauks" ehk "inimene" ulatusest. See mõiste ei ole esmaselt juriidiline vaid üldmõiste, mis viimaste aastasade jooksul on üha rohkem ka teadusliku määratluse objektiks, muuhulgas nii teoloogia ja filosoofia, eriti aga elu- ja inimteaduste objektiks.

¹⁰ *The New Encyclopedia Britannica, London 1998*; 19. köide, artikkel "*Genetics and Heredity*"; lk 726

¹¹ *The New Encyclopedia Britannica, London 1998*; 26. köide, artikkel "*Reproduction and reproductive systems*", peatükk "*Human reproduction from conception to birth*"; lk 664

Kui sõnale “igaüks” (täheenduses “inimene”) ei ole EV põhiseaduses antud mingit eritähendust, tuleks seaduse tõlgendamisel lähtuda tavatähendusest, segastel või piirjuhtudel aga vastava teaduseriala määratlustest. Kahtluse korral aga tuleb eetika üldtunnustatud põhimõtte kohaselt lähtuda võimaliku kahjukannataja huvide laiaast tõlgendusest.

Antud säte viidi põhiseaduse eelnõusse sisse ekspertide soovitusel, vastavalt tollase Põhiseaduse Assamblee redaktsioonitoimkonna esimehe Liia Hänni sõnadele:

“Selle peatüki¹² üle on meil korduvalt peetud nõupidamisi ekspertitega ja peaaegu alati on meie tähelepanu juhitud sellele, et põhiseaduse eelnõus puudub kõige olulisem säte, mis tunnistab iga inimese võõrandamatut õigust elule.”¹³

Antud selgituse taustal ei ole päris täpne põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni väide, et “Liia Hänni nimetas oma sõnavõtus eluõiguse põhiseadusliku regulatsiooni põhjusena Põhiseadusliku Assamblee liikmete ‘soovi’, mille kohaselt ‘inimelu on püha ja meelevaldselt ei tohi kellelki elu ära võtta’.”¹⁴ Tegelikult nimetas ta parema sõnastuse leidmise võimalikkust, “mis veelgi täpsemalt annab edasi seda soovi, mis meil kõigil on, et inimelu on püha ja meelevaldselt ei tohi kellelki elu ära võtta.”¹⁵

Liia Hänni eelpooltoodud selgitusest ilmneb, et sõnastuse “igaühel on õigus elule” mõtteks on “iga inimese võõrandamatu õigus elule”, mis on kooskõlas “Inimõiguste ülddeklaratsiooni” sättega “Igal inimesel on õigus elule” ning “Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktiga”, mille kohaselt “igal inimesel on võõrandamatu õigus elule”. Oma sõnastuselt on PS § 16 kõige lähemal viimatinimetatud pakti art. 6 sõnastusele:

“Igal inimesel on võõrandamatu õigus elule. Seda õigust kaitseb seadus. Kellelti ei võeta tema elu meelevaldselt.” (*Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.*)

Niisiis võib põhiseaduses sätestatud igaühe õigust elule tõlgendada kooskõlas antud paktiga kui iga inimolendi (*human being*) võõrandamatu (*inherent*) õigusena elule. “Võõrandamatu” on antud

¹² Põhiõigused, vabadused ja kohustused (*koostaja*)

¹³ Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos; lk. 650

¹⁴ Põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjon. Tegevuse aruanne, 1998, lk. 53.

¹⁵ Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos; lk. 650

kontekstis õigus, mida ei saa omistada ega ära võtta. See kuulub inimesele inimeseksolemise fakti tõttu, mitte selle õiguse tunnustamise või mittetunnustamise tõttu. Erandid antud õigusest on seotud vaid surmanuhtluse, hädakaitse ja sõjaga. Kuivõrd selline formuleering ei jäta ruumi loote kui sündimata lapse tapmise õigustamiseks, on kasutatud ainsa väljapääsuteena olemasoleva abordipraktika õigustamiseks loote inimsuse eitamist. Paraku ei ole see kooskõlas kaasaegsete teadmistega inimese elu algusest ja inimese arengust sünnieelsel perioodil.

Toome siin lisaks *World Bank Institute*’ poolt väljaantud teoses *Early Childhood Counts* esitatud kinnituse:

“As it is currently used internationally, early childhood is defined as the period of a child’s life from conception to age eight.”¹⁶

Vastavalt rahvusvahelisele “Lapse õiguste konventsiooni” artiklile 1 “mõistetakse lapse all iga alla 18 aastast inimolendit”. Eelöeldut arvestades kehtib loote kohta ka antud konventsiooni preambulas öeldu: “laps vajab oma füüsilise ja vaimse ebaküpsuse tõttu erilist kaitset ja hoolt, kaasa arvatud vastav seaduslik kaitse nii enne kui ka pärast sündi”. Antud viide nimetab eksplitsiitselt lapse erilise kaitse vajadust ka enne sündi tema ebaküpsuse tõttu.

Me oleme nõus põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni seisukohaga:

“Et õigus elule on eelduseks kõigi teiste põhiõiguste teostamisel, on tegemist eriti tähtsa põhiõigusega. Eluõiguse riivete õigustamiseks peavad seetõttu olema ülekaalukad, kõige kõrgema tähtsusastmega põhjendused.”¹⁷

Selle arusaamise taustal on üllatav, millise kergusega loobub sama komisjon tunnustamast loote subjektiivset õigust elule. Ainus argument, mida esitatakse, on järgmine:

“... ei saa aga ka tunnustada fõötuse subjektiivset õigust elule, sest vastasel korral võiks isa hageda fõötuse nimel kohtus ema vastu eesmärgiga keelata kohtulikult aborti tegemine ja kohustada naist sünnitama. Põhiõigustest tulenevaid subjektiivseid õigusi ei saa sellest tulenevalt laiendada fõötusele. Järelikult ei ole fõötus eluõiguse kandjaks.”¹⁸

¹⁶ *Early Childhood Counts*; *World Bank Institute* 2000; lk 2

¹⁷ Põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjon, lk. 53

¹⁸ Põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjon, lk. 54

Loote subjektiivse õiguse elule tunnistamisest loobumist põhjendatakse selle vastuoluga kehtiva abordipraktikaga. Ebahumaanse praktika õigustamiseks kitsendatakse eluõiguse printsiibi kehtivust, mitte ei rakendata seda printsiipi praktika hindamiseks. Kindlasti ei saa seda pidada "kõige kõrgema tähtsusastmega põhjenduseks".

2.2 Tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS)

TsÜS § 8 lõikes 1 (uues redaktsioonis § 7 lõige 2) seatakse inimese õigusvõimelisus sõltuvusse elusalt sündimisest. Tegemist on tsiviilõigusvõimega, mis erineb põhiõigusvõimest. TsÜS § 8 lõike 2 (uues redaktsioonis § 8 lõige 4) kohaselt võib laieneda õigusvõime lootele eostumise hetkest kui ta sünnib elusana. Kuna õigusvõime saab olla vaid füüsilisel isikul ehk inimesel (TsÜS § 8 lg 1, uues § 7 lg 1) siis tunnistab seadusandja siin loote inimeseks kuigi ei pea teda üldjuhul tsiviilõigusvõimeliseks. Kuna tsiviilõigusvõime ei ole põhiõigusvõime, ei ole (tsiviil) õigusvõimelisuse alguse piiramine elusalt sündimisega vastuolus põhiõiguste tulenemisega ainuüksi inimeseks olemise faktist. Küll aga on sellega vastuolus põhiõigusvõime alguse sõltuvusse seadmine mingist muust hetkest peale antud inimese eksistentsi alguse.

2.3 Kriminaalkodeks (KK)/Karistusseadustik (KS)

KS §§ 125-128 (KK § 120) eeldavad raseduse vabatahtliku katkestamise lubatavust teatud tingimustel, samas keelab KS § 129 inimloodet kahjustada. Niisiis on loote kahjustamine keelatud. Kui aga kahjustada piisavalt palju, nii et loode sureb, on see lubatud? Peab ütleva, et antud sätteid käsitlevad lõigud 'Karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas' on hämmastavaks näiteks sõnade semantilise manipuleerimisest. Seletuskirja peatüki "Eluvastased süüteod" esimene lõik määratleb eluvastaste süütegude objekti - elava inimese elu (nagu saaks rääkida ka surnud inimese elust). Järgmise lausega tunnistatakse loode inimeseks: "Inimene käesoleva eelnõu mõttes on kahest homo sapiens sapiensist põlvnev olend". Kummalisel kombel aga ei tunnistata teda järgnevalt elavaks, väites et "elav on ema ihust väljuv või väljunud ja mitte veel surnud inimene". Kogu tänapäevase teadmise juures emaihus areneva loote elutegevuse kohta on see väide ebaõige ja põhjendamatu. Lootealise inimese mitteelavaks kuulutamisest tulenevalt järeldatakse, et eluvastaseid süütegusid käsitlevate sätetega ei kaitsta veel sündimata inimest. Meie arvates on ka siin püütud konstrueerida ideoloogilist põhjendust olemasolevale praktikale, mitte ei ole järjekindlalt lähtunud tõestest alusprintsiipidest.

Järgnevalt vaatleme 'Karistusseadustiku eelnõu selgituse' peatükki "Raseduse ebaseaduslik katkestamine". Siin selgub, mille alusel eitatakse lootel olevat elu – selleks on loote eluvõimetus

väljaspool emaihu. Seletuskirja ettevalmistaja väidab: "umbes 22. nädala paiku omandab inimloode eluvõimelisuse, st ta on suuteline jääma ellu ja arenema väljaspool emaihu". On tõsi, et praeguse meditsiinitehnika taseme juures võib laps jääda ellu ja areneda väljaspool emaihu ~22. rasedusnädalast alates. Oluline on märgata, et sidudes lause pooled omavahel väljendiga ", st" ehk "see tähendab", määratleb seletuse autor eluvõimelisuse kui sellise suutlikkusena jääda ellu ja areneda väljaspool emaihu. Tegelikult aga omandab laps sel ajal mitte eluvõimelisuse kui sellise vaid just "eluvõimelisuse väljaspool emaihu", st eluvõimelisuse teatud spetsiifilistes tingimustes. Erinevus seisneb selles, et laps mitte ei "omanda võimet elada" vaid "võib jääda ellu". Laps on üldjuhul täiesti eluvõimeline oma loomulikus arengukeskkonnas eostumisest peale. Kui ta aga võtta välja tema eluks ja arenemiseks vajalikust keskkonnast (või kui see rikkuda, näiteks keemilis-hormonaalse sekkumise kaudu), kaotab ta eluvõime nii nagu iga teinegi inimene, kes asetatakse tema eluks sobimatutesse tingimustesse. Vastavalt eelpoolviidatud "Lapse õiguste konventsioonile" ei saa ebaküpsus eluks väljaspool oma loomuliku arengukeskkonda olla ettekäändeks tema eluõiguse eitamisele vaid nõuab, vastupidi, lapse erilist (sh seaduslikku) kaitset.

Selgituse antud lõigus esitatud põhjenduse seesmisele vastuolulisusele osutab ka mõõndus, et "Loote õigustest ründab antud kuritegu ehk vaid loote väärikut, mis muuhulgas väljendub õiguses väärικalt surra". Mõõndes, et lootel on "õigus väärικalt surra" tunnistab autor, et loode elab. Lisaks olgu öeldud, et kirurgiline abort, mis sisuliselt seisneb elava loote tükkideks lõikamises või vaakumpumbaga tükkideks kiskumises, on väga kaugel sellest, mida mõistetakse "väärिका surma" all, rääkimata "inimväärικuse austamisest".

KS § 129 (eelno § 139) "Inimloote kahjustamine" selgituses öeldakse: "Inimloote kahjustamine on naise emakas oleva inimloote tervise kahjustamine. Inimloote tervis on temas potentsiaalselt oleva inimese tervis". Taas oleme uute vastuolude ees. Selgituse autor peab võimalikuks rääkida inimloote tervisest, ent eitab tal olevat elu enne 22. rasedusnädalat. Kuigi ta on tunnistanud loote inimeseks, räägib ta nüüd loote tervisest kui "temas potentsiaalselt oleva inimese tervisest". Kui ta tunnistab loote inimeseks, tuleneb sellest loogiliselt loote tervise tunnistamine inimese terviseks. Kui ta tunnistab, et lootel on tervis, peab ta tunnistama ka, et tervise kandjaks on elav loode.

Eelöeldu taustal leiame, et KS §§ 125-128 (KK § 120) on vastuolus EV põhiseaduse § 16-ga.

2.4 Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seadus

RKSS-is ilmneb eespoolkäsitletud vastuolu kõige selgemalt. Seadus lähtub ilmselgelt seisukohast, et embrüo või looteas lapse puhul ei ole tegemist inimesega, vastasel juhul oleks tegemist teadlikult jõhkra ebahumaansusega. Nagu nägime eelpool, on õigusteadlased selles küsimuses vastuolulistel ja ebajärjekindlatel seisukohtadel, samal ajal kui süveneb teaduslik konsensus konkreetse inimese elu alguse samastamise osas eostumisega, rääkimata üldisest religioosest veendumusest. RKSS §-s 2 määratletakse raseduse katkestamine embrüo või loote eemaldamisena emakaõõnest kirurgiliselt või ravimite manustamisega. Antud sõnastus väldib embrüo või loote elu teemat, mis ei ole vaieldav ei teaduslikust ega tervemõistuslikust seisukohast. Raseduse katkestamise olemus seisneb embrüolt või lootelt elu võtmises, kusjuures enamasti meelevaldselt, st sooviavaldaja suva alusel: RKSS § 5 lõike 1 kohaselt võib naise rasedust katkestada üksnes tema enda soovil; lõikega 2 lubatakse aga teovõimetu naise rasedust katkestada tema eestkostja kirjaliku avalduse alusel. RKSS § 6 lõige 1 sätestab otseselt raseduse katkestamise tingimusteta lubatavuse (st. naise soovi alusel) kui see ei ole kestnud kauem kui 11 nädalat.

Isegi juhul kui ei ole kujunenud täielikku konsensust inimese elu alguse osas on sügavalt ebaeetiline seadustada tegu, mille kooskõla kõige fundamentaalsema inimõigusega on suure kahtluse all ja asetada seeläbi terve rahvas olukorda, milles võidakse massiliselt rikkuda inimõigusi, olgugi formaalselt legaalselt. Seaduse kasvatusliku mõju tõttu ähmastatakse seeläbi probleemi olulisus ning jäetakse väär mulje, et teo lubatavuse osas ei ole kahtlusi, nii et heausksed inimesed saavad tuge kiusatusele, ja summutavad südametunnistuse hääle, teised aga kasutavad seadust kilbina hoolimata vähimalgi määral hävitatavatest eludest.

RKSS § 6 lõikes 2 loetletakse tingimused, millistel on lubatud rasedust katkestada kui see on kestnud kauem kui 11 ja kuni 21 nädalat. Punktis 1 seatakse oht raseda tervisele kõrgemale lapse elust, mis on vastuolus 'Lapse õiguste konventsiooni' art. 3 lõikega 1, mille kohaselt kõigis last puudutavates küsimustes seatakse lapse huvid esikohale. See ei tähenda, et ei tule teha kõike, mis võimalik raseda tervise kaitsmiseks, eeldusel, et see ei ohusta lapse elu ja tervist. Punktis 2 sätestatakse raseduse katkestamise indikatsioonina raske vaimse või kehalise tervisekahjustuse võimalikkus. See on vastuolus põhiseaduse § 28 viimase lausega, mille kohaselt "... puuetega inimesed on riigi ja kohalike omavalitsuste erilise hoole all". Punktis 3 loetakse indikatsiooniks lapse kasvatamise takistus raseda haiguse või tervisega seotud probleemi tõttu, mis on vastuolus 'Lapse õiguste konventsiooni' §-ga 20, mille kohaselt "Lapsel, kes ajutiselt või alaliselt on ilma jäetud perekondlikust miljööst või kellel tema enese huvides ei ole lubatud jääda sellesse

keskkonda, on õigus riigi erilisele kaitsele ja abile". Punktid 4 ja 5 sätestavad raseda vanuselised piirid, millest noorema või vanema raseda puhul on tegemist indikatsiooniga. Siin pole vajalikuks peetud isegi mingi meditsiinilise probleemi olemasolu, ohtu raseda tervisele või elule vms. Kuigi tegemist on suurema riskigrupiga, ei tulene sellest iseenesest raseduse probleemsus igal üksikjuhul. Teiseks, nagu eespool öeldud, tuleb 'Lapse õiguste konventsiooni' kohaselt esikohale seada lapse huvid, mis ei tähenda vanema huvide või tervise eiramist, kindlasti aga mitte lapse elu ohverdamist võimaliku kõrgema riski pärast sünnitamisel.

Moraalselt ainsaks õigustuseks toimida viisil, millega kaasneb tõenäoliselt lapse surm, on ravida raseda eluohtlikku haigust või hälvet (näiteks emakaväline rasedus), mille ravimisest hoidumise korral kaasneks tõenäoliselt nii raseda kui lapse surm. Ent ka sel juhul ei ole õige nimetada seda raseduse katkestamiseks, kuivõrd tegevus ei ole suunatud mitte sellele, vaid ravimisele või hälbe kõrvaldamisele.

3. Lõpetuseks

Eelneva arutlusega soovib EKN osutada probleemidele Eesti seadustes, mis tulenevad meie arvates ebajärjekindlusest kogu seadusandluse alusprintsipi, inimese võõrandamatute põhiõiguste tagamise, elluviimisel. Arvame, et lähtudes nii Eesti Vabariigi põhiseaduse kui ka rahvusvaheliste inimõigusi tagavate lepete mõttest, tuleks seni kuni Eesti seadusandluses ei ole selgelt ja põhjendatult fikseeritud kogu seadusandluse alusmõiste – inimene – määratlust, lähtuda kahtluse korral selle maksimaalselt laia tõlgendusest. See on vajalik eetilise konflikti vältimiseks inimõiguste võimaliku massilise rikkumise tõttu inimeste eluõiguse ja inimväärikuse eitamisel. Nagu öeldakse 'Inimõiguste ülddeklaratsiooni' preambulas: "inimõiguste mittetunnustamine ja hülgamine on viinud barbaarsusteni, mis piinavad inimkonna südametunnistust".

Lugupidamisega

Eerik Jõks,

Eesti Kirikute Nõukogu täitevsekretär